УДК 658.589:336

Ю.В. КУТОВА, магістрант НТУ «ХПІ»

ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

В статті аналізуються існуючі джерела фінансування інноваційної діяльності, виявляються позитивні сторони та недоліки при тому чи іншому методі фінансування. Виявлено проблеми, пов'язані з фінансуванням інноваційної діяльності та рекомендації щодо покращення стану.

Ключові слова: фінансування, інновація, інноваційна діяльність, проблеми.

Вступ. Однією з основних проблем роботи з інноваційними проектами є їх фінансування. Воно має забезпечити проект ресурсами, до складу яких входять не тільки кошти, але й інші інвестиції, що виражаються в грошовому еквіваленті, у тому числі основний, оборотний і інтелектуальний капітал, майнові права, кредити, позики і застави, права землекористування тощо. Тому виникає багато проблем з вибору методу та реалізації фінансування.

Аналіз основних досягнень і літератури. Дослідження, проведені у роботі, базувалися на аналізі робіт Кузнєцової, Возняка, Радцерковного, вивченні теоретичних аспектів фінансування інноваційної діяльності підприємства.

Мета досліджень. Метою статті є аналіз методів фінансування інноваційної діяльності, виявлення проблем та розробка рекомендацій щодо їх вирішення.

Матеріали досліджень. Сьогодні практично всі сфери господарювання в Україні вимагають значних обсягів капіталовкладень. Однак проблема фінансування інноваційної діяльності залишається невирішеною, тому що внутрішні інвестори не мають достатньої кількості коштів, або не можуть забезпечити суб'єктів господарювання необхідним обсягом інвестиційних ресурсів, у зовнішніх інвесторів недостатньо мотивації для фінансування проектів.

Науково–технічний потенціал України практично виключений з економічного процесу держави. Наукоємність промислового виробництва України не перевищує 0,3%, що на порядок менше світового рівня, знижується частка високотехнологічної продукції у структурі ВВП.

Досить неоднорідною є інноваційна активність регіонів: частка

© Ю. В. Кутова, 2013

промислових підприємств, що займалися інноваційною діяльністю, становила від 32,6 до 3,1%, при цьому більша за середню – у м. Києві, Харківській, Одеській, Чернівецькій, Івано–Франківській та Вінницькій областях, значно менша – у Рівненській, Сумській і Хмельницькій областях.

Проте підвищилася інноваційна активність підприємств промисловості. Кількість підприємств, що впроваджували інновації, за підсумками 2011 року становить 1327 (14,2% загальної кількості), у 2010 році – 1217 (13,02%), у 2009 році – 1180 (12,63%). [1].

Розвиток інноваційної діяльності та впровадження інноваційних проектів неможливі без залучення коштів у сферу розвитку техніки та технологій.

Питання щодо фінансування досліджень та розробок є одним з найважливіших, що постають перед керівництвом фірми. Відокремлюють три групи внутрішніх поточних витрат на інноваційні проекти:

- фундаментальні дослідження;
- прикладні дослідження;
- розробки[2].

В цілому загальна сума фінансування інноваційного проекту фірми може складатися з коштів, що направляються:

- на фінансування витрат по технічному переозброєнню, модернізацію та збільшення виробничих потужностей;
- фінансування витрат з підготовки та освоєнню нової та модернізованої продукції, виготовленню опитних зразків, розробці прогресивних технологічних процесів;
- проведення НДДКР, фінансування витрат на придбання обладнання, пристроїв та інших товарно-матеріальних цінностей, необхідних для цих робіт;
- компенсацію збільшення витрат на виробництво нової продукції в період її освоєння;
- фінансування приросту власних оборотних коштів, а також на відшкодування їх нестачі;
- погашення довгострокових кредитів банків, та на сплату відсотків по них[3].

Можливість фінансування для підприємства є критичною складовою процесу комерціалізації результатів досліджень та дослідно-конструкторської діяльності. Фінансування може забезпечуватися за рахунок державної підтримки або комерційними методами фінансування (див. рисунок).

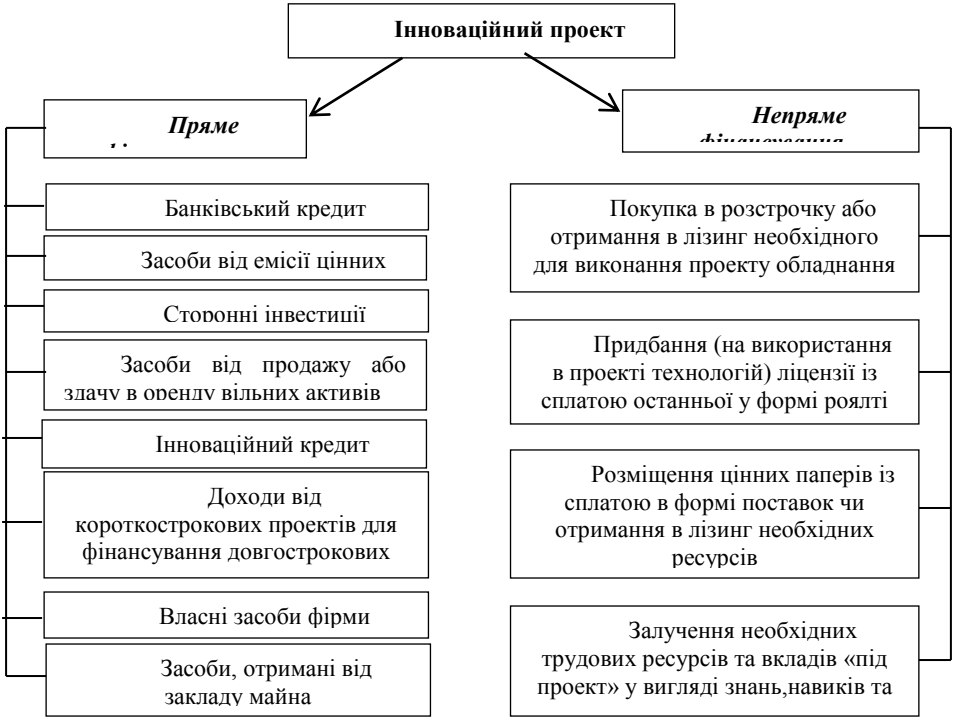

Рисунок - Комерційні джерела фінансування інноваційних проектів

Одним з найсуттєвіших недоліків фінансування інноваційних проектів через комерційні кредити є те, що, нажаль на сьогоднішній день банківські кредити самі собою не можуть бути джерелом фінансування інноваційних проектів. З одного боку це пов'язано з дорожнечею банківських ресурсів, з іншого – з ризикованістю за своєю природою інноваційних проектів, що не мотивує підприємців входити у запозичення[2].

Таким чином, важливо відзначити, що в першу чергу змін потребує саме законодавча база України в сфері інновацій. Зокрема змін потребує Закон України «Про інноваційну діяльність», де має бути відрегульований механізм державних гарантій банківських кредитів та страхування ризиків, що виникають під час інноваційного фінансування[4].

Всі джерела фінансування можна розподілити на власні засоби, позикові та залучені. Зупинимось детальніше на позитивних та негативних сторонах того чи іншого способу фінансування (див. табл.).

Таблиця – Позитивні та негативні характеристики джерел фінансування інноваційного проекту

Джерела фінансування	Позитивні сторони	Негативні стороно
Самофінансування (власні засоби підприємства)	- не треба залучати довгострокові інвестиції, звертатися до різноманітних фінансово-кредитних установ; - забезпечується фінансова стійкість розвитку підприємства, його платоспроможність в довгостроковому періоді, зниження ризику банкрутства; - більш висока здатність генерації прибутку.	- криза затримки платежів обмежує можливість фінансування інновацій за рахунок прибутку; - нестача власних коштів зумовлює низьку інноваційну активність; - обмеження темпів розвитку.
Позикові засоби	- можливість розвитку виробництва, збільшення прибутковості власного капіталу; - здатність швидко обновляти основні виробничі фонди без значних одноразових грошових витрат; - гнучкий графік виплат відповідно до виробничих циклів і потоків готівки.	- погіршення фінансових результатів реалізації проектів; - довгострокові інноваційні проекти характеризуються високим ступенем ризику; - проблеми кредитних гарантій або застави, що виникає при кредиті.
Залучені засоби	- акумулювання крупних фінансових ресурсів шляхом розміщення акцій; - залучення фінансових ресурсів дає змогу підприємству відносно вільно маневрувати структурою цих ресурсів; - за допомогою емісії цінних паперів проводиться заміна інвестиційного кредиту ринковими борговими зобов'язаннями.	- ЗАТ не можуть залучати значні обсяги інвестиційних ресурсів; - розміщення цінних паперів складний і дорогий процес.

З іншого боку, державне фінансування також поділяється на пряме та непряме. Держава виступає в ролі своєрідного господарюючого суб'єкта (інвестора) при реалізації пріоритетних інноваційних проектів. Держава стимулює інноваційну діяльність, надаючи державні замовлення на проведення НДДКР, виділяючи кошти на розвиток та модернізацію дослідно-експериментальної бази та формуючи сприятливі економічні умови для інноваційної діяльності.

Оскільки саме інноваційний розвиток є тією ланкою, що може дозволити Україні зробити стрибок у економічному розвитку і стати в один

ряд в розвинутими країнами світу, то надання податкових та інших пільг державою є одним з найважливіших способів стимулювання інноваційного розвитку, якому слід приділити особливу увагу. [5].

Ще однією проблемою є стан венчурного фінансування в Україні, яке є надзвичайно важливим джерелом фінансування. Нажаль, в Україні венчурні фонди для підтримки інноваційних проектів не отримали належного розвитку. За практичної відсутності венчурного капіталу вітчизняного походження венчурні фонди переважно зарубіжного капіталу не зацікавлені у розвитку конкурентоспроможних технологій і свої інвестиції спрямовують на акції великих підприємств енергетичної, машинобудівної, будівельної та переробної промисловості, а не у сферу високих технологій. [6].

На основі розглянутого матеріалу можна запропонувати такі рекомендації щодо покращення стану фінансування інноваційної діяльності в Україні:

- переглянути державне законодавство, зокрема змін потребує Закон України «Про інноваційну діяльність», де має бути відрегульований механізм державних гарантій банківських кредитів та страхування ризиків, що виникають під час інноваційного фінансування;
- необхідна державна підтримка фінансової політики у виробничій сфері та спрямування її у наслідку стратегічних структурних пріоритетів на формування сучасних чинників конкурентоспроможності національної економіки;
- суспільство повинне створити умови для придбання прав власності на знання і винаходи тим суб'єктам господарювання, які здатні забезпечити найбільшу користь від використання цих ресурсів;
- підключення органів місцевої влади до стимулювання фінансування інноваційної діяльності;
- розвиток інституту венчурного капіталу в Україні; він може відбуватися паралельно двома шляхами: через формування спеціалізованого венчурного капіталу та через створення неформального ринку такого капіталу. Обидва шляхи передбачають проведення широкого спектру не лише організаційно-економічних, а й законодавчих заходів.

Висновки. Проведене дослідження дозволяє зробити наступні висновки, що стан фінансування інноваційної діяльності в Україні знаходиться на недостатньому рівні. В цій галузі існує чимало проблем, які необхідно вирішувати. Як переконує світовий досвід, стійке та збалансоване економічне зростання в країні, досягнення нею прийнятного рівня національної безпеки базується насамперед на впровадженні технологічних інновацій у промисловості. Тому необхідно у найближчій перспективі намагатися

вирішити більшість з існуючих проблем, щоб Україна змогла вийти на принципіально новий економічний рівень.

Список літератури: **1.** Інформаційні ресурси Державної служби статистики України[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/. **2.** Семенов І.П. Розвиток інноваційної діяльності на підприємствах України / Актуальні проблеми економіки – 2008. – № 3(81) **3.** Гуржій А.М., Каракай Ю.В., Петренко З.О., Вавіліна Н.І., Куранда Т.К. Інноваційна діяльність в Україні: Монографія. — К.: УкрІНЕІ, 2007. — 144 с. **4.** Радцерковний О. «Правові аспекти фінансування інноваційних проектів»// Господарське право.–No4.–2006. **5.** Кузнєцова А.Я., Возняк Г.В. Деякі аспекти фінансування інвестиційно-інноваційних проектів за рахунок власних коштів підприємств// Фінанси та кредит.-2004. **6.** Кузнєцова І.С. Інститут венчурних інвестицій: стан та перспективи розвитку в Україні /Наука та інновації, 2008.– Т4. – №1. – С. 87-95

Надійшла до редколегії 10.12.2013

УДК 658.589:336

Фінансування інноваційної діяльності підприємств в Україні / Ю.В. Кутова// Вісник НТУ „ХПІ”. Серія: Технічний прогрес і ефективність виробництва. – Х.: НТУ „ХПІ”. - 2013. - № 67’(1040) - С. 63-68. Бібліогр.: 6 назв.

В статье анализируются существующие источники финансирования инновационной деятельности, выявляются позитивные стороны и недостатки при том или ином методе финансирования. Выявлено проблемы, связанные с финансированием инновационной деятельности и рекомендации по улучшению положения.

Ключевые слова: финансирование, инновация, инновационная деятельность, проблемы.

The article analyses the existing sources of financing of innovative activity, identified the positive aspects and drawbacks when a particular method of financing. Identified problems associated with the financing of innovation activities and recommendations for improvement.

Keywords: financing, innovation, innovation activities, problems.